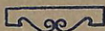

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՒՂԵՑՈՅՑ
ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻՆ

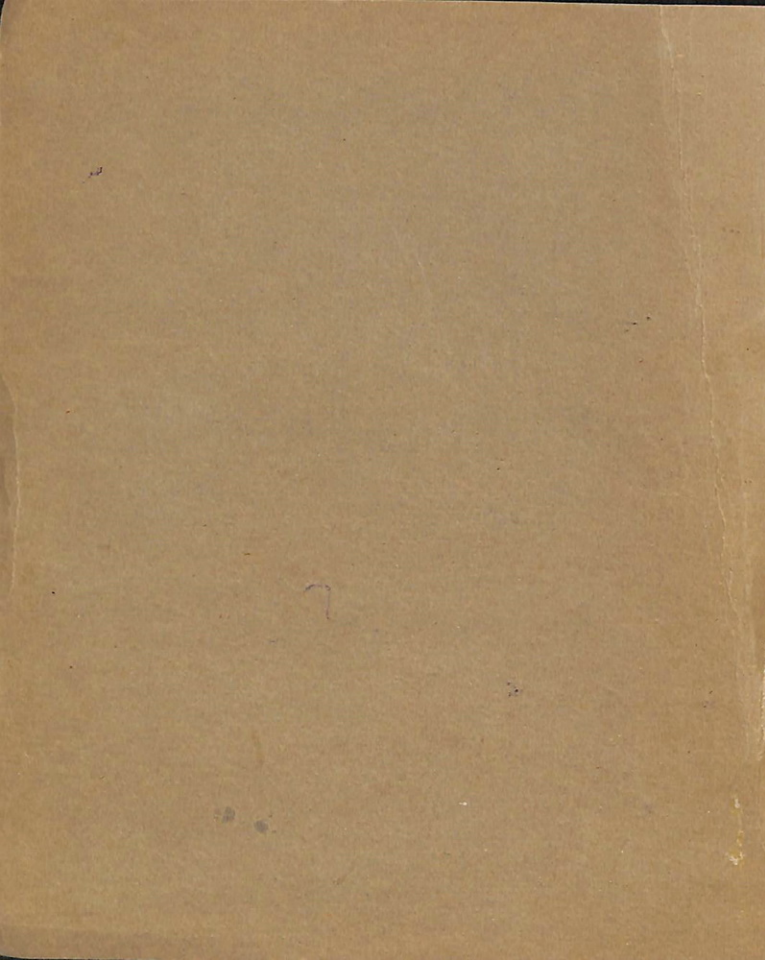
Ա. Ն. ՆԱԶԱՐ

1938

Գեղ. Տպարան և Ըմբիկեան

"Imp. ARTISTIQUE" - 42, Rue de la Jonquière, Paris

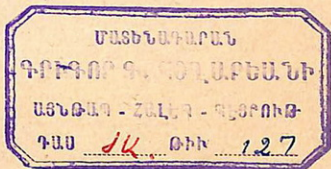
ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ Է. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Պրն:
1989

ՈՒՂԵՑՈՅՑ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻՆ

Ա. Ն. ՆԱԶԱՐ

Պրն
395

1938

Գեղ. Տպարան և. Մաթիկեան

"Imp. ARTISTIQUE" - 42, Rue de la Jonquière, Paris

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Հանրածանօթ հրապարակագիր եւ հասարակական գործիչ Տ. Ա. Նազար իր ձեռնհասութեան եւ փորձառութեան կնիքը դրողմած է այս Ուղեցոյցին, գորւմէն հայ երիտասարդ պարտի կարդալ, անիկա իր կեանքին ուղեգիծը ընելու համար:

Հայկական Բարեգ. Ընդհ. Միութիւնը, որ վերջին տարիներու ընթացքին ա՛յնքան արդիւնաւորապէս որդեգրեց եւ հետապնդեց գաղութահայ երիտասարդութեան կազմակերպութեան սքանչելի գործը, իր Մատենաշարին այս օգտաշատ հրատարակութեամբը լաւագոյն ընծան է որ կ'ընէ մեր երիտասարդ սերունդին, որ ընդհանրապէս օտար երկիրներու մէջ շուարած է եւ առ խարխալի կը փնտռէ ուղղութիւն մը որ առաջնորդէ իր քայլերը դէպի կատարելագործութիւն, որպէս մարդ էակ եւ որպէս հայ անհատ:

Իր այս վերին աստիճանի թելադրական գրքոյկովը տաղանդաւոր հեղինակը հայ երիտասարդին ցոյց կուտայ իր նկարագիրը եւ բարոյականը ամրապնդելու, իր միտքն ու հոգին բարձրացնելու, իր կեանքն ու ճրգտումները արժեցնելու գործնական միջոցները:

Անիկա իսկապէս պիտի ըլլայ յաջողութեան բանալին Հայ երիտասարդին ձեռքին մէջ:

Բարիգ

Վ. ՄԱԼԷՋԵԱՆ

ՈՒՂԵՑՈՅՑ ԶԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻՆ

1.— ՄՏԻԿ ԸՐԷ ԵՒ ԽՈՐՀԷ

Հայ երիտասարդ, այս գրքոյկը գրուած է տարեց մարդու մը կողմէ, եւ կը պարունակէ խօսքեր ու խորհուրդներ, որոնք ուղղուած են քեզի: Չեմ ըսեր որ կէտ առ կէտ հետեւիս հոս ըսուածներուն, բայց կը փափաքիմ որ կարդաս մտադրութեամբ ու խորհրդածես անոնց մասին: Ես չեմ գիտեր թէ ո՞վ ես դուն, ո՞ր եւ ի՞նչ պայմաններու ներքեւ կ'ապրիս, ի՞նչ գործով կը զբաղիս. կը յուսամ սակայն որ իմ խօսքերս օգուտէ դուրկ չեն մնար քեզ համար, երբ մանաւանդ, կեանքիդ ընթացքին, գտնուիս այնպիսի վայրկեաններու ու պարագաներու մէջ որ փորձառու բարեկամի մը ձայնին ու թելադրութիւններուն սէտքը զգաս:

Գիտեմ թէ ամէն ժամանակ ու ամէն տեղ, մինչեւ անդամ ընտանիքներու մէջ, եղած է եւ կայ հիներու ու նորերու, ծերի ու երիտասարդի խնդիր: Ամէն երիտասարդ կը ձգտի ինքն իսկ իր ճամբան գծել ու փորձել: Ասիկա բնական է եւ իր իրաւունքն է: Մենք ալ այդպէս եղած ենք: Բայց ծերեր, երկու շապիկ աւելի հինցուցած, կեանքի պաղն ու տաքը տեսած մարդիկ ալ, անիրաւ չեն, երբոր փափաքին իրենց կեանքէն քաղած ու մթերած դասերը, փորձառութիւնը ի սպաս դնել երիտասարդութեան, եւ տեսնել որ այդ

դասերը չեն արհամարհուիր, կը գնահատուին նորերու կողմէ, որոնց վրայ, վստահ եղի՛ր, կը գնորդուրան իրենց աչքին բիրին պէս:

Եւ չե՞ս կարծեր, որ ամենուրեք եւ ամէն խնդրոյ ու գործի մէջ, ծերեր ու երիտասարդներ, հին սերունդն ու նոր սերունդը, ինչպէս կ'ըսուի սովորաբար, պէտք ունին իրարու, եւ հետեւաբար պէտք է որ իրարու արժէքը ճանչնան ու լրացնեն զիրար:

Երիտասարդութիւնը ունի մեծարժէք յատկութիւններ, ձեռներէցուցութիւն, ոյժ, եռանդ ու խիղախութիւն. առանց ատոնց, ոչ մէկ ծրագիր ու ձեռնարկ կրնայ ի գլուխ ելլել, աշխարհ չի շարժիր:

Սակայն, նուազ մեծարժէք չեն ծերութեան փորձառութիւնն ու խոհականութիւնը, եւ անհրաժեշտ իսկ են՝ երիտասարդութեան ոյժը կանոնաւորելու եւ այնպիսի ուղղութեան մը մէջ դնելու համար, որ ի դուր չսպառի, արդիւնաւոր ըլլայ:

Բարեբախտ է այն հասարակութիւնը, որու մէջ հին եւ նոր սերունդներ հանդիպման ու հասկացողութեան կէտ մը դռած են: Երիտասարդական ոյժն ու խիղախութիւնը եւ տարէցներու փարձառութիւնն ու խոհականութիւնը զիրար կը հաւասարակչուեն, կրնան ի միասին ու ներդաշնակ գործել: Ծերերը չեն վախնար որ անփորձ երիտասարդութիւնը ամէն բան տակնուվրայ կ'ընէ, կը քանդէ, եւ երիտասարդներ դիտեն թէ ծերին խորհուրդը հին գլուխութիւն, պահպանողականութիւն չէ, եւ երբեք պիտի չզղջան եթէ լսեն ու արժէք տան անոնց:

Մեզի՝ Հայութեան անցնող սերունդին պատկա-

նողներու համար, չկայ աւելի մեծ հաճոյք ու հըր-
ճուանք, քան տեսնել, մեր սիրելի Հայաստանին թէ
Սիւլուքի մէջ, մեր նոր սերունդը, Հայ երիտասար-
դութիւնը, որ հասակ կը նետէ՝ առողջ, առոյգ ու կեն-
սախայտ, թիւով կ'աճի, մարմնով կը մարզուի ու կը
զօրանայ, մտքով կը զարդանայ եւ կեանքի բոլոր ա-
պարէզներուն մէջ յաջողելու համար կ'օժտուի ընտիր
եւ արդիական ձիրքերով ու յատկութիւններով: Վըս-
տահարար կարելի է ըսել որ ամբողջ աշխարհի մէջ
չկայ թերեւս ուրիշ ազդ մը, որ այնքան պէտք ունե-
նայ իր երիտասարդութեան, որքան Հայութիւնը:

2.— ՊԱՐՏՔՆԵՐ Ե՛ ՍԻՐԵԼ ԱՋԳԻ

Հայ երիտասարդ, ես պատեհ չեմ դռներ որ դուն
ամէն ժամ յիշես ու խորհիս մեր վերջին յիսուն տար-
ուան արկածալից դժբախտութեանց ու աղէտներուն
ժառանգ, որոնց պատմութիւնը քիչ ու շատ լսած ես ան-
շուշտ. չեմ ուզեր որ անոնց մոռայլ յուշերն ու պատ-
կերները մթադնեն քու զուարթ սիրտդ ու պայծառ
միտքդ: Բայց դիտցիր որ, ատոնց պատճառաւ, դուն
պէտք է աւելի սիրես քու ազդը, եւ աւելի լուրջ ու
ծանր ծառայես անոր: Իսկ այդ ծառայութեան համար
յօժարութիւն միայն չի բաւեր, պէտք է որ պատրաս-
տուիս, կամ աւելի ճիշդը, պատրաստես ինքդինքդ:
Որովհետեւ, այդ պատրաստութենէն կախում ունին
քու անձնական յաջողութիւնդ, քեզմէ սպասուած հան-
րային ու արդիւնաւէտ ծառայութիւնը, քու վրադ դը-
րուած բոլոր յոյսերուն իրականացումը:

3.— ԱՆՃՆԱԿԱՆ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԱՄՈՒՏ ԵՂԻՐ

Անձնական յաջողութեան խօսք ըրի. անվարան կըրնամ ըսել թէ առաջինն ու կարեւորագոյնը այդ է, եւ նոյն իսկ ազգային ծառայութենէն առաջ կու գայ: Քանզի, ոեւէ մէկը, եթէ անձնապէս յաջող չըլլայ, չկարենայ օգտակար ըլլալ՝ իր անձին, իր ընտանիքին ու անմիջական պարագաներուն, չի կրնար յաջող ու արժանաւոր կերպով ծառայել ու օգտակար ըլլալ հանրութեան, ոչ իր իմացական ձիրքերով, ոչ աշխատութեամբ ոեւէ կազմակերպութեան ու ձեռնարկի մէջ, եւ ոչ իսկ դրամով: Որովհետեւ, մէկը որ իր անձը — միտքը, դատողութիւնը եւ ուրիշ կարողութիւնները, — պատշաճապէս կրթած ու պատրաստած չէ, եթէ ոեւէ պատահարով դրամ ունենայ, եւ յօժար ըլլայ իսկ այդ ունեցածը հանրութեան օգտին յատկացնելու, չի կրնար շիտակ տեսնել ու որոշել թէ ո՞ր պէտք է տալ, եւ ի՞նչպէս պէտք է դործածել: Անձնական յաջողութեան հետամուտ եղիւր, ասիկա եսասիրութիւն չէ, ինչպէս ըմբռնողներ կան Կեր մէջ: Այն ճամբան, կարողութիւններն ու պատրաստութիւնները, որոնք անձնական յաջողութեան կը տանին քեզ, հանրային ծառայութեան ալ կ'առաջնորդեն:

Հին եւ առահասարակ տիրող կարծիք մըն է թէ յաջողութիւնը հաղուադէպ է, նոյն իսկ բախտի ու պատահմունքի արդիւնք է, եւ ոչ թէ մարդուն արժանիքին ու ջանքերուն արդասիքը: «Դուն քուն, բախտդ արթուն», կ'ըսէ պապենական առած մը, եւ այսօր ալ շատ մարդիկ կը հատան որ եթէ բախտաւոր ծնած ես, կրնաս կոնակիդ վրայ պառկիլ ու հանգստանալ,

յաջողութիւնը կու գայ եւ կը գտնէ քեզ, ուր որ ալ ես .
բսկ եթէ բախտ չունիս, ի՛նչ կ'ուզես եղիւր, ո՛րքան կըր-
նաս աշխատէ՛, միշտ անյաջող պիտի մնաս : Ասիկա
սխալ ու անհիմն համոզում մը, շատ անգամ ալ ծոյլ
ու սպիկար մարդու համար պատրաստ չքմեղանք է :
Կեանքի մէջ շատ քիչ բան, կրնամ ըսել ոչինչ, բախտի
արդիւնք է . աւելի ճիշդ, այս կամ այն կերպ պատահ-
մունք կրնայ ըլլալ, բայց բախտ չկայ : Արդարեւ, միշտ
կը յիշուին բախտով յաջողած, հարստութեան ու դիր-
քի հասած մարդիկ, եւ անոնցմէ աւելի ձիւք ու ար-
ժանիք ունեցող ուրիշներ, որ անյաջող են : Բայց, ու-
շաղբութեամբ քննէ՛ ու պրպտէ իւրաքանչիւր դէպք ու
պատահար, եւ պիտի գտնես որ ամէն յաջողութիւն
անպայման մասնաւոր յատկութիւններու, կարողու-
թեան, մասնաւոր անխոնջ աշխատութեան արդիւնք է,
եւ նոյն ատեն, ամէն անյաջողութեան տակ կայ պատ-
ճառ մը, — գործի սխալ կամ անյարմար ընտրութիւն,
անհմտութիւն, կամքի եւ յարատեւութեան պակաս,
եւ դեռ ուրիշ շատ մը բաներ : Մեր օրով, ամէն երի-
տասարդի առջեւ, այնքան լայն ու բաց ասպարէզ եւ
բաղմազան պատեհութիւններ կան, որ ոչ թէ յաջողու-
թիւնը, այլ անյաջողութիւնը հազուադէպ պէտք է հա-
մարուի, եւ երիտասարդ մը, տասնէն ինը, ինքն է յան-
ցաւորը, եթէ չի դիտնար, չի կրնար յաջողիլ :

Գիտե՞ս ի՛նչ է յաջողութեան ամէնէն հիմնական ու
էական մէկ ազդակը : Հաւատա՛, ինքնախտահութիւն
ունեցիր որ պիտի յաջողիս, ըստ արժանւոյն կատա-
րէ գործդ ու պարտականութիւններդ անոր հանդէպ,
եւ գրեթէ միշտ, ոչ թէ դուն յաջողութեան ետեւէ կը

վաղես, այլ յաջողութիւնը կը հետեւի քեզ: Ասոր ամենեւին տարակոյս մի ունենար:

Ինչպէս որ բախտը խօսք է, կարելի է ըսել նաեւ որ խօսք է թէ միմիայն բացառիկ տաղանդով օժտուած մարդիկ կը յաջողին, եւ երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը այէտք է համակերպի, ինչ տեսակ դրաղում ու ասպարէզ ալ ունենայ, հասարակներու կարգին մէջ մնալու, քանզի ի բնէ այնպէս ծնած է որ ինչ որ ալ ընէ, չի կրնար սովորականէն վեր ու բարձր դիրք գրաւել:

4.— ԳՏԻՐ ԵՒ ԱՐԺԵՑՈՒՐ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԴ

Եթէ դուն կը դգաս թէ ոեւէ ձիրք ունիս, մի՛ բթացներ թուութեամբ ու երկմտութեամբ: Մշակէ՛, փայլեցուր եւ արժեցուր: Բայց դարձեալ մի՛ մոռնար որ յաջողութիւնը փայլուն ձիրքերու տէր ու հանճարեղ մարդոց մենաշնորհն ալ չէ: Իրողութիւն է որ քիչեր բացառիկ տաղանդ ու ձիրքեր կ'ունենան, բայց նոյնքան իրողութիւն է, որ ամէն մարդ, եթէ ախտաժէտ չէ, իմացական թերութիւն մը չունի, կարողութիւն մը կ'ունենայ անպատճառ: Իւրաքանչիւր անձին իրեն կը մնայ ուրեմն հետադօտել ու ճանչնալ ինքզինքը, գտնել ու դիտնալ թէ ինչ բանի ընդունակ ու կարող է, եւ պատշաճ պատրաստութեամբ ու միջոցներով հետեւիլ անոր: Ես կրնայի մեծ մարդոց կեանքէն բաղմաթիւ օրինակներ շարել հոս, եւ հաստատել թէ անոնք իրենց պատանութեան օրերուն, իբրեւ ուսանող եւ ասպսկսնակ իրենց ընտրած ասպարէզին մէջ, ոչ մէկ արտազարդ յատկութիւն ու կարողութիւն ցոյց տուած,

երբեմն ալ միջինէն վար եւ ապրիկար համարուած ու մնացած են տարիներով: Պերճախօսութեան դասական օրինակ Դեմոսթենէսի համար կը պատմուի թէ ի ծնէ թոթովախօս էր ու կը կակաղէր, բայց երկար ու յամառ վարժութեամբ եւ դժուարին փորձերով յաջողեցաւ շտկել իր այդ բնական թերութիւնը:

5.— ԱՄԷՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԶՆԻՒ ՈՒ ՊԱՏՈՒԱԻՈՐ Է

Մարդիկ սովոր են նաեւ դանաղանութիւն դնել աշխատութեան եւ դործի տեսակին ու ճիւղերուն մէջ: Ծատերու կարծիքով, կան հասարակ արհեստներ, որոնց հետեւողներ միշտ կեանքի ստորին աստիճաններուն վրայ կը մնան, եւ ինչքան ալ աշխատին, չեն կրնար միջակէն վեր բարձրանալ: Այդ բարձրումով է որ նորահասներ միշտ հակամէտ են իրենց աչքը տնկելու «իսպլում», «պատուաւոր» կոչուած կամ կարծուած ասպարէզներու, եւ կը հաւատան որ եթէ բժիշկ, փաստաբան, ճարտարագէտ չլլան, ուսումնական կամ գեղարուեստական ճիւղի մը չհետեւին, դոնէ առեւտրական ասպարէզի մէջ լաւ պաշտօն մը ձեռք չձգեն ու յառաջդիմելու հաւանականութիւն չունենան, չեն կրնար յաջողութեան եւ ընկերային բարձր դիրքերու հասնիլ: Ասիկա հիմնապէս սխալ տեսութիւն մըն է, որ շատերու անյաջողութեան ու դժբախտութեան պատճառ եղած է ու կ'ըլլայ: Գիտցիր որ չկայ ստորին ու բարձր դործ, ամէն աշխատութիւն ազնիւ ու պատուա-

ւար է, ինչ որ ալ ըլլայ, երբ լաւ կը կատարուի ու լաւ արդիւնք կ'ունենայ: Անպատիւ է այն մարդը որ չաշխատիր, կամ փուճ առարկութիւններով աշխատութենէ կը խուսափի. — ծռլ է: Եթէ ունէ՛ ազատ արուեստի կամ ասպարէզի համար կոչում ու յարմարութիւն կը զգաս քու մէջդ, չեմ ըսեր որ անտեսես ու հրաժարիս ատկէ: Անձիդ, ընտանիքիդ եւ հանրութեան շահուն համար, քու պարտքդ իսկ է մշակել ու օգտագործել քու յարմարութիւններդ: Բայց, լաւ մտք պահէ՛, դերձակութիւն, կոշկակարութիւն, սափրիչութիւն ու նման արհեստներ, փոքր առեւտուր եւ ազարակապանութիւն կամ երկրագործութիւն ալ ասպարէզներ են, որոնք յաջողութիւն ու դիրք կը խոստանան՝ իր բանն ու գործը զխտցող ժրաջան ու պարկէշտ երիտասարդի մը համար: Մանաւանդ, մի՛ մոռնար որ լաւ է վարպետ ու յաջող արհեստաւոր մը ըլլալ, քան թէ միջակ ու անյաջող փաստաբան կամ բժիշկ մը: Յատկապէս այս ասպարէզները կը յիշեմ, որովհետեւ մեր մէջ շատ տարածուած կարծիք է թէ մարդ ըլլալու համար ասոնցմէ մէկուն կամ միւսին պէտք է հետեւիլ: Ես կը ճանչնամ սովորական գործաւորներ, խանութպաններ ու արհեստաւորներ, որոնք խելացի ու յարատեւ աշխատութեամբ աւելի անհոգ ու հանդիստ կ'ապրին, իրենց հանրային պարտականութիւններն ալ կը կատարեն եւ ըստ այնմ վարկ ու դիրք ունին հրապարակի վրայ, քան շատերը, որոնք այս կամ այն ազատ արուեստի հետեւած են, բայց զանազան պատճառներով չեն կրցած յաջողիլ, եւ ոչ իրենք իրենց, ոչ ալ բնկերութեան օգուտ մը ունին:

Ինչ որ ալ ըլլայ ընտրած ասպարէզդ, որքան ալ ձերք ու կարողութիւն ունենաս, առողջ ու զօրաւոր մարմին մը էական ու անհրաժեշտ պայման է յաջողութեան: «Առողջ միտք առողջ մարմնոյ մէջ», ըսած են հիներ: Ասիկա շատ լսուած սովորական առած մըն է, բայց կ'արժէ որ միշտ յիշուի ու կրկնուի երիտասարդներուն: Քանզի, թոյլ ու տկար առողջութեամբ ու մարմնով մարդ մը չի կրնար ոչ բեղուն խորհուրդ մը յղանալ, եւ ոչ ալ սէտք եղած մտքի, կամքի ու բազուկի ուժը երեւան բերել՝ ո եւ է զաղապար ու ձեռնարկ արդիւնաւորելու համար:

Երիտասարդի մը առաջին ու ամէնէն կարեւոր պարտականութիւնն է ուրեմն ոչ միայն զգուշանալ բոլոր այն փորձանքներէ ու փորձութիւններէ, որոնք չարաչար կը սպառեն մարմնոյ թարմ ուժերն ու կենսունակութիւնը եւ վաղաժամ ծերութեան կը յանգին, այլ նաեւ պատշաճ կերպով մարդել, զարգացնել եւ շարունակ առոյգ պահել մկանները, ջիղերը, երիտասարդական ուժերը: Հիները, որոնց կարգին նաեւ մեր նախնիք, մեծ արժէք ու կարեւորութիւն կուտային մարմնական մարզանքներու ու ճարտարութեան: Մեր օրով մարմնամարդը կեանքի պահանջ ու անհրաժեշտութիւն մըն է, նոյն իսկ դիտական դրութեան մը վերածուած է՝ բոլոր քաղաքակիրթ ժողովուրդներու մէջ: Ամէն տեղ կազմուած են, եւ հարկաւ քու դտնուած երկրիդ մէջ ալ կան, երիտասարդութեան յատուկ մարզական միութիւններ, ընկերակցութիւններ ու խումբեր: Քու

յարմարութեանդ ու ճաշակիդ համաձայն, միացիր անոնցմէ մէկուն կամ միւսին, ուր որ վստահ ես թէ կըրնաս դռնել ընտիր միջնորոտ, հաճելի ու մաքուր ընկերակցութիւն եւ օգտուիլ իրապէս: Ամէն պարագայի տակ, հետամուտ եղիր բաց օդի մէջ կազդուրիչ զօսանքներու ու խաղերու, եւ հեռու կեցիր փակ սենեակի ու օդի մէջ ժամանցներէ ու զուարճութիւններէ, որոնք բարոյական ոչինչ, ոչ մէկ վայելք ունին եւ հակաառողջապահական են մեծ մասամբ:

7.— ՄՇԱԿԷ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՐ ՄԻՏՔԴ

Առողջ ու զարգացած մարմնոյ հետ, պէտք է ունենալ նաեւ առողջ ու զարգացած միտք: Եթէ անհատական ու ընտանեկան պայմաններդ թոյլատու են, նախակրթութեամբ մի՛ դոհանար, հետեւէ՛ աւելի բարձր ուսման: Մի՛ վհատիր եթէ դժուարութեան հանդիպիս: Պատեհութիւն դտիր այդ նպատակաւ, ի հարկին գլուխդ քարին զարկ ու հնարէ, եւ շարունակէ ուսումդ, երբոր կրնաս եւ ի՛նչ տարիքի մէջ ալ որ դըտնուիս: Ես երիտասարդներ կը ճանչնամ ու կրնամ համբել, որոնք մասնաւոր աշխատանքով, նոյն իսկ դըբրոցի մէջ եւ դուրսը, սեղանի սպասաւորութիւն, դըրնապահութիւն ու նման դործեր կատարելով, առանց մէկուն բերան ծռելու, իրենց ասըռուտոն ու դպրոցական ծախքերը վաստկած, համալսարան աւարտած եւ հմտութեամբ ու դիտութեամբ նշանաւոր մարդիկ եղած են: Ո՛վ կրնայ ըսել թէ այս ճամբով ու միջոցներով մարդ ըլլալը նուաստութիւն է. ընդհակառակը, արժա-

նիք ու քաջութիւն ցոյց չի՞ տար: Դիրքի ու յաջողութեան տէր բաղմաթիւ մասնազէտներ ալ կան ամէն տեղ, որոնք 30 տարիքէն յետոյ եւ աւելի ուշ, բարձրագոյն ուսում ստացած են: Այդպիսիներն ալ բացառութիւն մի սեպեր: Ինչո՞ւ դուն ալ անոնցմէ մէկը պիտի չկարենաս ըլլալ, եթէ կամենաս, աշխատիս ու յարատեւս:

8.— ՄԻՇՏ ԿԱՐԴԱ՛ ԵՒ ՄԻՇՏ ՍՈՐՎԷ՛

Բայց, դիտցիր որ միայն բարձրագոյն ուսման հետեւելով չէ որ երիտասարդ մը կրնայ իր միտքը մշակել: Նախ, իմացական զարգացումը մարդուս գլխուն մէջ մթերուած գիտելիքներու ու հմտութեան պաշարը չէ: Քիչ չեն մարդիկ, որոնք շատ բան գիտեն, բայց զարգացեալ հասուն մտքի տէր չեն: Միտքը կը զարդանայ ամենօրեայ կանոնաւոր մշակութեամբ: Շատ ճիշդ է այն ասութիւնը, թէ մարդ միշտ ուսանող պէտք է համարէ ինքզինք ու ըլլայ իր ամբողջ կեանքին մէջ:

Կանոնաւոր ու յարատեւ կարգացող մը եղի՛ր դիրքերու ու թերթերու: Այս կերպով, եթէ չկարենաս իսկ բարձրագոյն դպրոց երթալ, բարձրագոյն ուսում կըրնաս ստանալ: Շատ անգամ դիտուած է որ հասարակ նախակրթութիւն ստացած մէկը համալսարանականի մը չափ հմուտ է, մշակուած ու զարգացած միտք ունի, որովհետեւ ունակութիւն ըրած է կարգալ, եւ տարիներով յամառ կարգացող մը եղած է:

Կայ սակայն կարեւոր կէտ մը.— ինչպէս որ ամէն դպրոց զացող ուսումնական չ'ըլլար, այդպէս ալ ա-

մէն կարգացող մտքով չի դարդանար : Պէտք է շիտակ ընտրես կարգալիք նիւթերդ ու գիրքերդ : Երիտասարդներ առ հասարակ կը նախընտրեն վէպերը, կը սիրեն բանաստեղծութիւնները, եւ իրաւունք ունին, այդ հակամիտութիւնը արդիւնք է իրենց տարիքին յատուկ հետաքրքրութեան ու խանդին : Եթէ ոչ ամէն վէպ, լաւ վէպեր ու պատմուածքներ միտք կը բանան եւ բարոյացուցիչ ազդեցութիւն կը թողուն . ընտիր բանաստեղծութիւններ ալ թէ՛ հաճոյք կը պատճառեն եւ թէ՛ հոգին ու սիրտը կը բարձրացնեն : Բայց, վէպ ու բանաստեղծութիւն միայն կարդալ բաւական չէ : Պէտք է, ասպարէզիդ ու նախասիրութեանդ համաձայն, ուրիշ ու աւելի լուրջ գիրքեր ալ կարդաս, եւ մտքի պաշարդ ճոխացնես՝ ընկերա - բարոյական, գիտական, պատմական եւ այլ խնդիրներու վերաբերմամբ : Մարդ մը որքան շատ տեսակ գիրքեր կարդացած ըլլայ, այնքան բազմակողմանի հմտութիւն կ'ունենայ : Ամէն տեսակ ընկերութեան ու շրջանակի մէջ հաճութեամբ մտիկ կ'ընեն զինք, եւ ինքն ալ ամէն նիւթի շուրջ ուրիշներու խօսակցութենէն համ կ'առնէ : Կարեւոր է նաեւ որ հետեւիս թերթերու, տեղեակ ըլլաս ու կապ պահես օրուան կեանքին ու շարժումներուն հետ, սակայն թերթերու մէջ գտնուած լուրերն անգամ պէտք է ընտրես ու գնահատել գիտնաս, որպէսզի կարենաս օգտուիլ :

Յետոյ, պէտք է գիտնաս կարդալ : Մէկը, եթէ տասն անգամ ծայրէ ի ծայր կարդայ գիրք մը կամ յօդուած մը, բան չի կրնար իւրացնել, եթէ չկարդայ այնպէս, ինչպէս որ պէտք է : Կարդալն ալ ինքնին գիտութիւն մը ու արուեստ մըն է : Նոյն իսկ ուշադրու-

ՊԵՂ
1988

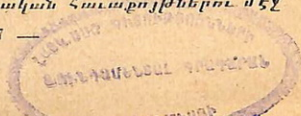
Թիւն ու հասկցողութիւնն չի բաւեր արդիւնաւոր ընթերցումներու համար: Պէտքէ մարդ ինքզինքը վարժեցնէ, ընթերցման սլահուն խել, նիւթին շուրջ, ամէն մէկ տողին ու երբեմն բառի մը մասին խորհելու ու խորհրդածելու, որպէս զի կարդացածը մարտէ եւ ատկէ մտաւոր սնունդ քաղէ:

9.— ՇԵՆՇՈՂ ՈՒ ԶՈՒԱՐԹ ԵՂԻՐ ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱՑԻՐ

355

Երիտասարդի մը համար իմացական զարդացման չափ կարեւոր է նաեւ շէնշող գուարթութիւն: Անիկա պէտք է որ երբեք այնքան լուրջ ըլլայ, որ ինքզինք հետու պահէ ու զրկէ ընկերական կեանքէ եւ անոր մաս կազմող հաճոյքներէ ու գուարճութիւններէ: Մարդ մը որ միշտ կը խտկայ, ծանր խնդիրներու մասին կը խօսի ու դադարաւոր կը յայտնէ ընկերութեան, մինչեւ անգամ ընտանեկան շրջանակի մէջ, չի փնտռուիր, իր ներկայութիւնը յաճախ անբաղձալի կ'ըլլայ: Պէտք է զխտնայ խնդալ ու կատակարանել ուր որ պատշաճ ու վայելուչ է, որպէս զի փնտռեն զինք: Ժպտուն դէմքը, բնական արտայայտութեամբ, լաւագոյն յանճարարականն է մարդուն: Մենք Հայերս առ հասարակ թախճալից դէմք ու երեւոյթ ունինք, կարծես չենք զլտեր զըւարճարանել ու ծիծաղիլ: Ասիկա տոհմային թերութիւն մըն է, որ պէտք է սրբադրուի:

Եթէ նուազարան մը զարնելու սէր ու յարմարութիւն ունիս, յառաջ տար այդ ընդունակութիւնդ. թէ՛ մինակ ժամերուդ կրնաս դուն քեզի նուազել ու հաճոյք մ'այելիլ, եւ թէ՛ ընկերական հաւարոյթներու մէջ

աշխոյժ մթնոլորտ ու վայելք ստեղծել ամէնուն համար: Վայելուէ պարն ալ դեղեցիկ արուեստ ու ընտիր դրօսանք մըն է, եւ երիտասարդ մը պէտք է սորվի ու դիտնայ պարել, որպէս զի, երբ հաւաքօյթի մը մէջ ամէնքը կը պարեն, ինք իր աթուղին վրայ դամուած զիտող մը չմնայ, ինչ որ հաճելի տպաւորութիւն չի թողուր, եւ պատշաճութեան ալ համաձայն չէ: Անհրաժեշտ է նաեւ որ ինչպէս ամէն տեղ, դրօսանքի ու զուարճութեան մէջ ալ դիտնաս ընտրել ընկերներդ եւ զգուշանալ այնպիսիներէ, որոնք կրնան իրենց հետ դէպի բարոյական վայրէջք տանիլ քեզ: Լաւ միտք պահէ՛, ինչպէս մարդանքներու, դրօսանքի ու զուարճութիւններու ալ նպատակն է ու պէտք է ըլլայ թեթեւցնել մարդուն առօրեայ հոգերը, կազդուրել միտքն ու մարմինը, եւ ոչ թէ յողնեցնել զինք ու խաթարել առողջութիւնը: Ի՛նչ տեսակ զուարճութիւններու մէջ ալ գտնուիս, մի՛ մոռնար որ դուն մարդ մըն ես, եւ պարտաւոր ես իրրեւ մարդ պահել քու դիրքդ, յարգել անձդ ու չխաթարել նկարագիրդ: Երբե՛ք բարոյական բարձրութենէ վար մի իջներ, որովհետեւ երբ անգամ մը սկսիս, ալ չես կրնար վեր ելլել, միշտ վար ու աւելի վար կ'իջնես, եւ ո՛չ դուն կրնաս դիտնալ, ոչ ալ մէկը կրնայ բսել քեզ, թէ ո՞ւր կանգ պիտի առնես:

10. — ԲԱՐԵԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՊՈՅՐԸ

Քաղաքավար եղիք մի՛շտ, ամէն տեղ ու ամէնուն հանդէպ, նոյն խիկ երբ ստիպուած ես ընդդիմախօսել մէկուն հետ: Հաճելի խօսքն ու վարմունքը սիրտերը կը

յանկուցանեն դէպի քեզ եւ ծանօթութեան ու բարեկամութեան շրջանակը կ'ընդլայնեն քու շուրջը: Եթէ ուշադիր ըլլաս դուն քեզ եւ ուրիշներուն, պիտի գտնես որ շատ անգամ ոչ թէ իրողութիւններն ու ապացոյցները, այլ արտայայտութեան կերպն ու եղանակն է որ ընդունելի կ'ըլլան ու կը համողեն մարդիկը: Արհեստի, առեւտուրի, մտաւորական զբաղումներու, կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ, բիրտ ու կոշտ արտայայտութեամբ միշտ կը կորսնցնէ, բարեկիրթ ու մեղմ խօսքն ու վարմունքը կը շահին: Պարապ խօսք չէ երբեք ժողովրդական առածը թէ բառ մը կ'ընայ զինաթափ ընել ու կարգի բերել ամէնէն յամառ ու բուռն հակառակորդը, կամ խրտչեցնել ու հեռացնել մարդուն ամէնէն մտերիմ բարեկամը: Բարեկիրթութիւնը այնպիսի հրապոյր եւ ուժ ունի՝ գործի թէ ընկերային յարաբերութեանց մէջ, որ կ'ընայ ըսուիլ թէ անդիմադրելի է: Մարդը փնտռել կու տայ ու սիրելի կ'ընէ ամենուն եւ անակնուկելի յաջողութիւններ կը բերէ ու կ'ապահովէ անոր:

Սխալ չհասկնաս սակայն, քաղաքավարութիւնը արմենելին սեթեւեթեալ խօսքերով եւ յարգանքի արուեստակեալ ձեւերով քեզի հետ յարաբերող մարդիկը ողորդել ու շողոմել չէ: Սյապիսի ընթացք մը, իրբեւ կեղծաւորութիւն, անպիտան անհաճոյ տպաւորութիւն կը թողու՝ շիտակ եւ ինքզինքնին յարգող մարդոց վերայ: Ոչ դուն ուրիշին ըրէ, ոչ ալ ուրիշներէն անձիդ համար ակնկալէ այդպիսի վերաբերմունք ու մեծարանք: Իրական բարեկիրթութիւնը պարզութիւն, բնականութիւն ու անկեղծութիւն է: Թող այն մարդիկը,

որոնց հետ դործ ու կայ ունիս, զիտնան թէ քու ներսդ
ու դուրսդ մէկ է, իրենց հանդէսը բարեացակամութիւնդ
ու յարգանքդ շրթունքներուդ վրայ ու ձեւական չէ,
սրտիդ մէջ ու իրական է, թէ դուն կը հոգաս զիրենք
և իրենց օգուտն ու բարիքն ալ նկատի ունիս քուկիսիդ
սէս:

11.— ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒՆ ԾԱՀՆ ԱԼ ՄՏԱԾԷ

Գործի մէջ, մանաւանդ գործատեղիիդ, խանութիդ կամ դրասնեակիդ մէջ, երբ այն համոզումը ներչնչես, որ դուն ոչ միայն քու, այլ նաեւ քու գործած հաստատութեանդ, յաճախորդներուդ եւ քեզի դիմողներուն շահն ալ կը խորհիս ու կը հոգաս, այդ ընթացքդ աննշմար չի մնար, վերջ ի վերջոյ քեզի ալ կ'ըլլայ շահու աղբիւր եւ յաջողութեան երաշխիք:

Հրեաները ճարտար ու ճարպիկ գործի մարդիկ ճանչցուած են: Հրեայ նշանաւոր առեւտրական մը, որ շատ համեստ սկզբնաւորութեամբ մը կըրցած էր կարեւոր հարստութեան մը տիրանալ՝ կարճ ժամանակի մէջ, իր յաջողութեան սլամութիւնն ընելով կ'ըսէ.— Ծատեր իրենց առեւտրական գործառնութիւններուն մէջ, երբ բան մը գնեն, կը մտմտան թէ վաճառողը ի՞նչ կը շահի ու ամէն հնարք կը գործածեն, որպէսզի անոր շահը կըճատեն. իսկ եթէ իրենք են ծախողը, կը հաշուեն թէ գնողը ի՞նչ պիտի շահի, եւ կը ջանան միշտ քիչ շահ թողուլ անոր: Ես այդպէս չեմ ըներ. երբ բան մը կը գնեմ կամ վաճառեմ, իմ բանաւոր շահս միայն նկատի կ'ունենամ: Ինծի վաճառողին կամ ինձմէ գնո-

դին շահուն վրայ աչք չեմ տնկեր, մինչեւ անգամ կ'ուղեմ, դո՛ւ կ'ըլլամ, որ անոնք ալ շահին, որպէս զի միշտ դորձ ընեն ինծի հետ:

Ահաւաստիկ դաս մը որմէ կընաս օգտուիլ:

Ի՛նչ տեսակ գործով ալ զբաղիս կամ ասպարէզի մէջ ըլլան, կապուէ գործիդ ու ճիւղիդ հետ: Ստանալիք շարաթահանիդ, վարձքիդ կամ շահուդ մասին մի մտածեր, երբ կ'աշխատիս: Նայէ որ քեզի յանձնուած կամ ստանձնած գործդ այնքան լաւ կատարես, որ ատկէ ամէնէն առաջ դուն դո՛ւ մնաս ու հրճուանք զգաս: Գործաւորներ կան որ գործատէրէն աւելի ուշադիր կը դտնուին իրենց աշխատութեան, արհեստաւորներ կը ճանչնամ որ իրենց կատարած գործով կը հպարտանան, եւ առեւտրականներ՝ որ իրենց խանութին ու վաճառատան վրայ կը դուրդուրան, անոր վարկին ու համբաւին մէջ գոհացում կը փնտռեն. շահը իրապէս երկրորդական տեղ կը դրաւ իրենց մտքին մէջ: Այսպէս են նաև շատ արուեստագէտներ, բժիշկներ ու փաստարաններ, որոնք իրենց ստացած կամ շահած դրամով չեն չափեր յաջողութիւնը. դրամը կը մոռնան՝ իրենց կատարած գործին համար: Այդպիսիները իրենք դրամի ետեւէն չեն վազեր, դրամը իրենց ետեւէն կը վազէ:

12.— ՃՇԳԱՊԱՀ ԵՂԻՐ — ՊԱՐՏՔ ՄԻ ԸՆԵՐ

Յետոյ, շիտակ ու ճշդապահ եղիւր գործիդ մէջ, եթէ նոյն իսկ ուրիշէն կախում չունիս եւ դուն քեզի միայն պատասխանատու ես: Միշտ որոշեալ ժամուն դտնուէ գործատեղիդ, եւ դուն քու մասիդ այնքան ու

աւելի խստապահանջ եղիր, որքան պիտի ըլլայիր և թէ ուրիշ մը վարձքով աշխատէր քեզի համար: Հաւատարմութեամբ կատարէ յանձնառութիւններդ⁶⁰, վճարումներդ օրին ըրէ, եւ նայէ որ թէ՛ դործիդ եւ թէ՛ անհատական պէտքերուդ համար պարտք չընես:

Պարտք չընելու մասին խօսեցայ, եւ պէտք է որ կանդ առնեմ ատոր վրայ: Առեւտուրի մէջ մարդիկ առ հասարակ վարկով դործառնութիւն կ'ընեն, կը գընեն ու կը ծախեն: Նոյն իսկ այդ պարագային, կարելոր է զգոյշ դտնուիլ, եւ անխորհուրդ դործերու մէջ չմխրճուիլ: Մարդ մը իր հասակէն վեր ջուրերու մէջ պէտք չէ որ շատ մտնէ ու լողայ, որքան ալ իր թեւերուն վստահի: Իմ խօսքս սակայն այդ մասին չէ: Ես երիտասարդներ կը ճանչնամ որոնք առանց գիտնալու ու մտածելու թէ ի՞նչպէս պիտի վճարեն, իրենց անձնական պէտքերուն ու հաճոյքին համար պարտքի տակ կը մտնեն ու կը բեռնաւորուին, երբ տուող գտնեն: Այսպիսիներ վերջ ի վերջոյ կը կորսնցնեն ոչ միայն իրենց վարկը, այլ նաեւ անկախութիւնն ու արժանապատուութիւնը: Պարտական երիտասարդ մը միշտ մտատանջ է, ուր որ կը գտնուի՝ իր դործին գլուխը, տան թէ ընկերութեան մէջ, եւ շատ անգամ ալ իր վիճակը պարտկելու կամ պարտատէրը համոզելու համար որ շնորհ ընէ ու քիչ մըն ալ սպասէ, այնպիսի անարժան կերպերու կը դիմէ, պատրուակներ կը հնարէ, մինչեւ անգամ սուտի կը զիջանի, որ բարոյսպէս ալ կը նուաստանայ:

Պարտք մի՛ ըներ, հոգ չէ թէ շատ սուղ ու ճոխ չհագուիս ու չսպրիս, չկարենաս՝ զանազան առիթներ

րով, ինչպէս նշանախօսութեան կամ հարսնիքի համար, շատ դժբաժնի ծախսել: Հող չէ, թող քեզի համար ըսեն թէ ժլատ է, բայց թող չըսեն թէ ուրիշին դրամը կ'ուտէ:

13.— ԽՆԱՅԷ ԴՐԱՄԴ ՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԴ

Պարտական չմնալու ամէնէն ապահով ճամբան է շոռայութիւն չընել, խնայող ըլլալ: Ասիկա առաքինութիւն մըն է: Կծծի մի՛ ապրիր, ի վնաս առողջութեանդ ու քուկիներուդ հանդիստին դրամ մի՛ աւելցնէր, հանրային պարտականութիւններդ ալ կատարէ: Բայց, միշտ եկամուտէդ պակաս ծախսէ՝ բանաւոր հաշուով և չափով: Այս կերպով ինչ որ կրնաս աւելցնել, անդին դիր, նեղ օրեր կրնաս ունենալ, եւ այն ատեն, փոխանակ ուրիշներուն ձեռքին նայելու, դուն քու միջոցներուդ կ'ապաւինիս: Շատեր կան որ լաւ դրամ կը վատակին, բայց կը ծախսեն առանց վաղուան մասին մտածելու: Այդպիսիներ կը տեսնես, որ ամէն օր մտմտուքի մէջ են, քանզի չեն գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլան ու լ'ենն, երբ շարաթ մը կամ ամիս մը յետոյ պատահարով մը քսակնին պարսպ մնայ: Իսկ ուրիշներ, որ հազիւ անոնց կիսուն չափ եկամուտ ունին, հանգիստ կը վայելին, նոյն իսկ ունեւոր մարդու հովեր կ'առնեն, որովհետեւ խնայելու եւ թող ըլլայ շատ համեստ գումար մը ի պահ դնելու առաքինութիւնը ունեցած են:

Միայն դրամը չէ որ պէտք է խնայել, ինչպէս կը կարծուի ու կ'ըսուի առ հասարակ: Ժամանակը դրամէն ոչ թէ պակաս, այլ աւելի արժէք ունի ու թան-

կազին է : Ամէն մարդ, եթէ ուշագործ ըլլայ, կը տեսնէ որ ամէն օր սլարասլ ժամեր կ'անցընէ, որոնք եթէ յարմարացէս նսլատակի ու դործի մը յատկացուէին, կըրնային արդիւնաւոր ու օգտակար ըլլալ : Շատեր կը դանդատին որ այս կամ աշխատութիւնը կատարելու, կարգալու, նոյն իսկ իրենց բարեկամներուն հետ խօսելու ու դուարձանալու ժամանակ չունին : Ասիկա յաճախ դուր առարկութիւն է : Կամք ընողը, ինքզինք կարգի ու կանոնի հսլատակեցնողը, միշտ ժամանակ կը դտնէ : Կը պատմեն որ ախանաւոր հեղինակ մը, ամէն անգամ որ սեղան նստէր, հինգ կամ տասը վայրկեան կը սպասէր, մինչեւ որ ճաշը բերուէր : Սորհեցաւ օգտադործել այդ վայրկեանները, եւ սկսաւ գիրք մը գրել, միմիայն սեղանի վրայ սպասած պահուն, եւ այսպէս լըրացուց իր կարեւոր մէկ երկը, որ համբաւ ու դրամ շահեցուց իրեն : Շատ մարդիկ կան որ երբ օրուան դործը լրացնեն ու տուն վերադառնան, յոյլ ու ծոյլ չեն նստիր, կողմնակի աշխատանք մը կատարելով թէ' կը դրօսնուն եւ թէ' արդիւնք մը ձեռք կը բերեն : Այսպիսի աշխատութիւններ, եթէ յարմարութեամբ կարգադրուին, աւելորդ յոգնութիւն չեն, աւելի կազդուրիչ են՝ իրրեւ փոփոխութիւն : Գիտցիր ժամանակիդ յարգը : Կանոնաւոր ժամեր որոչէ ամէն բանի համար, եւ ջանա որ մէկ վայրկեան իսկ սլարասլ չվատնես :

14.— ԻՆՔՁԻՆՔԻՒ ՈՒ ՔՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒԴ ՎՐԱՅ ՅՈՅՍ ԴԻՐ

Քու ծրագիրներուդ ու ձեռնարկներուդ յաջողութեան համար, բարեկամներուդ կամ դուրսէն օժանդա-

կութիւնն ու աջակցութիւնը մի՛ արհամարհեր, բայց յոյսդ անոնց վրայ մի՛ դներ ու տատանիր. — ինքնավրտահ եղիր :

Շատ երիտասարդներ բարձրագոյն ուսում ստանալու համար այս կամ այն հաստատութեան դուռը ավի կ'առնեն, կամ կ'ակնկալեն որ բարեսէր անձինք դնահատեն իրենց ձիրքերն ու արժանիքը եւ միջոցներ հաշթայթեն, որպէս զի կարենան առանց նիւթական հողի լրացնել իրենց ուսման շրջանը: Ասիկա ամօթ չէ հարկաւ, բայց որքա՛ն պատուաբեր է, եթէ երիտասարդ մը ինքն իր աշխատութեամբ, իր դրամով կարգայ, մասնագիտութեան մը օիրանայ ու մարդ ըլլայ: Այդ կերպով ստացուած ուսում մը միշտ աւելի արժէքաւոր ու արդիւնաւէտ է: Մանաւանդ, մեր օրերուն, բարձրագոյն կրթական հաստատութեանց մէջ յատուկ գործեր ու մրցանակներ կան, որով կամքի տէր աշխատասէր ուսանող մը կրնայ թէ՛ դպրոցին թոշակն ու ծախքերը, թէ՛ իր անձնական չլէտքերը հոգալ, եւ լրացնել իր ուսմանց ընթացքը: Ամերիկայի մէջ բարձր դիրքերու հասած գիտնականներ, փառաբաններ, բրժիշկներ, մինչեւ անգամ պետական մարդիկ ցոյց կը արուին, որոնք թերթ ծախելով, պանդոկներու մէջ բեռնակրութեամբ, մինչեւ անգամ աման լուալով, համալսարան աւարտած են, եւ ասիկա իրենց վարկ ու պատիւ կը համարուի. ինչո՞ւ դուն անոնցմէ մէկը պիտի չըլլաս:

Ինքնավստահութիւնը անհրաժեշտ է նաեւ ո եւ է գործի ու ասպարէզի մէջ: Ով որ ինքն իրեն, իր միջոցներուն, իր խելքին ու կարողութեան չի վստահիր,

միշտ ուրիշներէ օգնութիւն կը սպասէ՝ խորհուրդով
ու դործքով, շատ անգամ ձեռնունայն ու յուսախար
կը մնայ: Ինքնաշատահութիւնն է նաեւ հիմը լաւատե-
սութեան, որ նոյնպէս յաջողութեան ամէնէն կարե-
ւոր ու էական ազդակներէն մէկն է: Անշուշտ, պէտք է
ամէն բան վարդազոյն ու փայլուն տեսնել եւ անտեսել
գործի մը յատուկ դժուարութիւնները, մինչեւ ձախո-
ղութեան պատահականութիւնը: Նոյն իսկ, պէտք է
կանխահոգ ըլլալ ու պատրաստել անոնց դիմադրաւե-
լու կերպերն ու միջոցները, սակայն միշտ լաւատես
մնալով ու վստահ ըլլալով վերջնական արդիւնքին մա-
սին: Մարդիկ շատ անգամ ապահով յաջողութիւնը
ձեռքէ կը փախցնեն, եթէ համոզուած չըլլան, չլըս-
տահին թէ պիտի յաջողին:

15.— ՁԵՆՆԵՐԷՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՀՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱՆԱԼԻՆ Է

Երիտասարդ մը պէտք է ունենայ նոր գաղափար-
ներ ու դործեր յղանալու եւ կամ իր մասնագիտու-
թեան ու ասպարէզին մէջ նորութիւններ հնարելու ու
մտցնելու կարողութիւնը, որուն ձեռներէցութեան ուղի
կ'ըսեն: Արկածախնդրութիւններ, անխորհուրդ շահա-
դիտութիւններ դրեթէ միշտ ձախողութեամբ կը վեր-
ջանան: Բայց լաւ մտածուած ու ծրագրուած նոր ձեռ-
նարկներ, եթէ խոհեմութեամբ ու յարատեւութեամբ
յառաջ տարուին, շատ անգամ մեծ յաջողութիւններու
հիմը կը կազմեն: Ամէն մարդ իր կեանքին մէջ այս կամ
այն տեսակ պատահութիւններու կրնայ հանդիպիլ:
Անոնցմէ օգտուիլ կարենալն ալ ձիրք ու ձեռնհասու-

Թիւն կը պահանջէ : Պատեհութիւններու մի՛ սպասեր , աշխատէ՛ որ դուն ինքդ պատեհութիւններ ստեղծես : Ո՛ր եւ է պատահարի առջեւ , նոյն իսկ եթէ բոլորովին ճախող ըլլայ ու թուի քեզ , մի՛ շիտթիր ու ձեռքերդ շփեր : Սորհէ՛ եւ ջանա միջոցներ ու կերպեր գտնել , սրպէս զի փոխանակ մնասի արդիւնք ու օգուտ հանես անկէ : Կ'արժէ գիտնալ նաեւ որ մարդիկ շատ անգամ չեն տեսներ ու կը փախցնեն իրենց աչքին առջեւ դըստուող պատեհութիւնը :

Կը պատմուի որ Ամերիկայի Բէնսիլվանիա նահանգին մէջ ադարակ մը կար , որ անշահ ու անպէտք համարուած էր , իր դարշահոտ ջուրին պատճառաւ : Հող ո՛չ ո եւ է տեսակ հողամշակութիւն կը յաջողէր , ո՛չ ալ անասնարուծութիւն : Այդ կարգի ամէն փորձ ճախողութեամբ ու մնասով կը վերջանար : Ճամբորդ մը , որ այդ ադարակէն կ'անցնէր պատահամբ , կը հետաքրքրուի ջուրին հոտով , կ'ուզէ իմանալ պատճառը . կը քննէ , քննել կուտայ , երեւան կուգայ որ ջուրին քարիւղ խառնուած է : Այն ատեն ինք կը գնէ անշահ ադարակը , եւ կարճ ժամանակի մէջ հսկայ հարստութեան կը տիրանայ : Այդ ադարակը մինչեւ այն ատեն տասնեակներով տէր փոխած էր , եւ շատ ճամբորդներ հանդիպած էին հող . բայց անոնցմէ ո՛չ մէկը մտքէ անցուցած էր հասկնալ ու գտնել թէ ինչո՞ւ ջուրը դարշահոտ է : Այդ մէկ մարդը միայն , իր հետաքրքրութեամբ , տիրացաւ պատեհութեան , զոր տարիներով հող սպրողներ չէին կրցած տեսնել :

Ես չեմ ըսեր թէ այսպիսի բախտեր ամէնուն կը պատահին . ընդհակառակը , շատ հազուադէպ են : Սա-

կայն, իրողութիւն է որ եթէ մարդիկ բախտի ու սլատեհութեան չհանդիպին իսկ, կրնան՝ ուշադրութեամբ, հետաքրքրութեամբ ու խելացի աշխատութեամբ, ստիպել բախտը, սլատեհութիւնը, որ գտնէ զիրենք:

1900ական թուականներուն սկիզբը, խումբ մը հայ դաղթականներ, որոնք Գալիֆորնիա, Յրէզնոյի շրջակաները կը ստըտէին՝ մշակութեան յարմար հող գտնելու համար, կը հանդիպին այն տեղը, որ այսօր Եդեմ կը կոչուի: Հողին, օդին կը հաւնին, եւ մաս մը երկիր գնելով, հող կը հաստատուին՝ աի յալոյ շինուած հիւղակներու մէջ եւ այդեմշակութեան կը ձեռնարկեն: Տարիներէ ի վեր այդ կողմերը ապրող տեղացիներ կուգան ու կ'աղդարարեն իրենց թէ ի զուր կ'աշխատին ու կը յողնին, իրենք փորձած ու գտած են որ այդ հողերուն վրայ այդի չ'աճիր: Հայ դաղթականները չեն վհատիր, իրենց դործը կը շարունակեն անխոնջ: Գարնան նորատունկ այգիները կը ծաղկին. բնիկներ զարմանքով կը դիտեն ու կ'ըսեն թէ երբ ամառուան տաքերը հասնին, անպատճառ կը չորնան: Հայ այգեմշակները, միշտ վստահ թէ թափուած աշխատանքն ու քրտինքը դեռին չեն մնար, իրենց յոյսէն ու ժիր եռանդէն բան մը չեն սլակսեցներ: Հետեւեալ տարին դաշտերը կը ծածկուին կանանչ որթատունկերով: Տեղացիք երբ կը տեսնեն, այս անգամ ալ կ'ըսեն թէ այդ տունկերը չեն պողարերիր: Վերջապէս, տարի մը յետոյ, այգիները կը ծանրաբեռնուին խաղողի ողկոյցներով, եւ ամէնէն թերահաւատներն իսկ ձայներնին կը կըտրեն: Այնուհետեւ, երկար ատեն, Եդեմ եղաւ Գալի-

Փորնիոյ շրջանակին ամէնէն յաջող ու բարագաւաճ հայ
զաղութներէն մէկը :

Ես անձամբ կը ճանչնամ համեստ հայ դործաւոր-
ներ, շրջիկ մանրավաճառներ, որոնք արթուն մտքով
ու հետաքրքրութեամբ, յաջողած են նախատեսել թէ
մեծ քաղաքի մը մէջ այս ինչ անկիւնը, կամ այն ինչ
հողը արժէք պիտի ստանայ, իրենց խնայողութիւննե-
րը յատկացուցած ու այդ տեղը դնած են : Այսօր իրենք
հարստութեան ու դիրքի տէր են, եւ ստոր շնորհիւ
զանազան ձեւերով հայ ժողովուրդին ալ կը ծառայեն ու
օգտակար կ'ըլլան :

16.—ՄԻՇՏ ԴԵՊԻ ՅԱՌԱՋ ՈՒ ՎԵՐ ՆԱՅԷ

Հին ատեններէ ի վեր միշտ խորհուրդ տրուած է
մարդոց որ իրենց վիճակէն դուրս ըլլան : Ասիկա նկատ-
ուած է մինչեւ անգամ անվրէպ իմաստութիւն եւ ան-
հոգ ու երջանիկ կեանքի էական մէկ պայմանը : Երբ
խոր դիտենք, կը տեսնենք որ այս սկզբունքը այնքան
ալ շիտակ չէ : Մարդ պէտք չէ որ ամէն առթիւ ու պա-
րագայի սակ յոռետես արտոնջող մը կամ դժգոհ մը ըլ-
լայ . բայց երբք մի' մոռնար նաեւ որ, աշխատութեան
եռանդով ու առողջ լաւատեսութեամբ, դժգոհութիւնը
կրնայ յառաջդիմութեան աղբակ ու խթան ըլլալ :

Մի' գոհանար ստացած ուսմունքովդ, ձեռք բերած
արդիւնքովդ, արուեստիդ կատարելագործութեամբ եւ
դիրքիդ առաւելութիւններով : Միշտ դէպի յառաջ ու
վեր նայէ : Ջանա՛ որ աւելի ուսնիս, ձիրքերդ մշակես,
նոր կարողութիւններու տիրանաս, կարելոր դիրք դրա-

ւես, եւ աւելի կատարեալ մարդ ըլլաս: Նոյն ատեն դիտ-
ցիր որ հարստութիւնը, նիւթական միջոցները, մանա-
ւանդ դրամը, եթէ արհամարհելի չեն, ամէն ինչ ալ
չեն, եւ պէտք չէ որ ըլլան քեզ համար: Իմացական
ճոխութիւնը, զարգացումն ու առաւելութիւնները իրա-
պէս աւելի մեծ արժէք կը ներկայացնեն ու կու տան
մարդուն:

17.— ԱՊՐԱՄ ԵՐԿՐԻԴ ԼԱԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻ
ԵՒ ԼԱԻ ՀԱՅ ԵՂԻՐ

Գուն դիտես հարկաւ, որ Հայ ժողովուրդին ստուար
մէկ մասը այսօր ստիպուած է աշխատիլ հայրենի աշ-
խարհէն դուրս, շատ տեսակէտով իրարմէ տարբեր եր-
կիրներու մէջ եւ իրաջու աննման պարապաներու ներ-
քեւ: Հայաստանի Հայ երիտասարդութեան պարտակա-
նութիւնն ու ճամբան որոշ եւ դժուած են: Արտասահ-
մանի Հայ երիտասարդութիւնը այլապէս կարեւոր
պարտքեր ու պատասխանատուութիւններ ունի: Անիկա
պէտք է յարմարի այն երկրին ու միջավայրին ուր ծը-
նած ու աճած է: Միեւնոյն ատեն պարտաւոր է ոչ միայն
չմոռնալ, այլ պահել իր Հայութիւնը, եւ հաւատարիմ
մնալ իր ազգութեան՝ խորհուրդով ու գործքով: Թե-
րեւս ըսողներ գտնուին քեզի որ այս երկուքը հակա-
սական, նոյն իսկ անհաշտ են իրարու. բայց, երբեք
այդպէս չէ: Ո՛չ գտնուած երկրիդ լաւ քաղաքացի ըլ-
լալը՝ լաւ Հայութեան, ո՛չ ալ լաւ Հայ մը ըլլալը՝ լաւ
քաղաքացիութեան արդելք է: Իրապէս երկուքը կրնան
պատշաճապէս միանալ եւ զիրար լրացնել մէկ անձի
մէջ:

Ուղղամիտ ու պարտաճանաչ եղիր այն երկրին
հանդէպ, որուն քաղաքացի ես, ուր կ'ապրիս, ամէն
ուղղութեամբ զարգանալու պատեհութիւն, դործի եւ
աշխատանքի ասպարէզ ու դիւրութիւններ ունիս, եւ
ամէն կարգի ազատութիւն ու իրաւունքներ կը վայե-
լիս, որոնցմէ մէկն է՝ քու ազգութիւնդ ալ սիրելու
եւ անոր օգտակար ըլլալու առանձնաշնորհումը:

Դուն քեզ օտար մի՛ նկատեր ու ցոյց տար, բնիկին
հետ անխտիր ու հաւասար մասնակցէ՛ երկրին յառաջ-
դիմութեան ու բարգաւաճման համար եղած ձեռնարկ-
ներու ու շարժումներու: Յարգէ՛ հաստատեալ օրէնք-
ներն ու կարգերը, եւ կատարէ՛ բոլոր այն ծառայու-
թիւնները որոնք պարտքն են քաղաքացիի մը ու կ'ալըն-
կալուին անկէ: Յարաբերութեան ու շփման մէջ գըտ-
նուէ՛ տեղական երիտասարդութեան հետ, եւ ուշադիր
եղիր որ ամէն տեղ ու ամէն առթիւ ո՛չ միայն դուն
քեզ, այլ քու ազգդ ալ սիրցնես, համակրութիւն, վարկ
ու յարգանք շահիս անոր համար:

18.— ՀԱՅԵՐԷՆԸ ՄԻ՛ ՄՈՌՆԱՐ, ՍՈՐՎԷ՛ ԵՒ ԽՕՍԷ

Նոյն ատեն նախանձախնդրութեամբ եւ ամուր պա-
հէ Հայութիւնդ, հետաքրքիր եղիր ազգիդ կեանքին,
գործերուն ու պէտքերուն՝ գտնուած տեղւոյդ մէջ, եւ
Հայաստանէն մինչեւ աշխարհի ամէն կողմը ցրուած
հայ դաղութները: Այս կերպով կ'ընդարձակուի քու
դճացումներուդ, խորհողութեանդ եւ շահադրդու-
թիւններուդ շրջանակը, կը շինուի ու կը թրծուի Հայ
Մարդու նկարագիրդ, եւ Հայ Ազգային Ոգին միշտ վառ
կը մնայ ու կը խօսի քու մէջդ:

Հայութիւնը, ամէն պարագայի տակ, ոչ թէ անուն մը եւ հեղուկ հեռացող ու աղօտացող յիշատակ մը՝ այլ կենդանի ու գործօն իրականութիւն մը պէտք է ըլլայ քեզ համար: Գուն անհրաժեշտ է որ նախ խօսիս եւ զիտնաս կարգալ ու զրել Հայերէն լեզուն: Գիտեմ որ կը գտնուին հայազգի երիտասարդներ, որոնք կը խորհին թէ Հայերէնի ուսումն ու հմտութիւնը գործնական օգուտ չունի, եւ միայն ազգային զգացումներու գոհացում կու տայ: Այս դիտողութիւնը հիմնաւոր չէ: Նախ, լեզու մը աւելի զիտնալը միշտ առաւելութիւն ու արժանիք է մէկու մը՝ համար: «Ուրբան լեզու զիտես, այնքան բաղձապատիկ մարդ ես», կ'ըսէ մեր պապենական առածը, եւ ասիկա ճշմարիտ է ամէն առումով: Յետոյ, բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններու եւ մասնագիտական ճիւղերու մէջ էական կը նկատուի օտար, մասնաւորաբար հին լեզուի մը հմտութիւնը, որովհետեւ ատիկա մտքի մշակութեան ու պատրաստութեան նշան ու ապացոյց կը համարուի, եւ շատ համալսարաններ Հայերէնն ալ կ'ընդունին իրրեւ այդ: Բնականաբար, պէտք է զիտնաս ապրած երկրիդ լեզուն: Սորի՛կ՝ նաեւ եւրոպական լեզու մը՝ ըստ յարմարութեան, իրրեւ միջազգային ծանօթութեանց ու յարաբերութեան եւ իմացական ու ընկերային հաղորդակցութեան միջոց: Բայց, լաւ զիտցիր որ Հայերէնն ալ շատ արդիւնաւոր դեր մը պիտի կատարէ՝ քու յառաջդիմութեանդ ու կատարելագործութեանդ մէջ:

19.— ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔ ՈՒՆԻ
Վստահաբար կրնամ ըսել որ բոլոր ազատ ասպա-

բէզներու, գիտութեանց ու գեղարուեստներու մէջ, հայ պատմութեան, ազգագրութեան, յիշատակարաններու ու մշակոյթի մասին հմտութիւնը իր արժէքը ունի՝ ո եւ է ուսման ու ճիւղի հետեւող հայ երիտասարդը մը համար, — իրաւագէտ, բժիշկ, ճարտարապետ, գիտնական, նկարիչ, երաժիշտ, եւն.:

Հոս դժուար է ինծի մանրամասնութեանց մտնել. բայց, եթէ հետաքրքրուիս անոնց վերաբերմամբ, մեր մէջ պահուած մեծարժէք զանձեր եւ շատ պիտանի ծանօթութիւններ պիտի գտնես: Քանզի, մեր նախնիք ոչ միայն իրենք ամէն ճիւղի հետեւած եւ դրութիւններ ու յիշատակներ թողած են, այլ Պարսկաստանէն ու Արաբիայէն մինչեւ Հնդկաստան, Արեւելքէն շատ ինչ իրենց միջոցաւ հասած է մեզ եւ Արեւմուտքի:

Ընդհանուր կարծիք մը կազմուած է թէ մեր հին մատենագիրները, միմիայն կրօնական կեանքով ու խնդիրներով զբաղած, ուրիշ ամէն բան անտես ու զանց ըրած են: Ծիտակ է թէ կրօնական դիրքեր շատ ունինք, բայց կան նաեւ շատ կարեւոր դրութիւններ՝ գիտութիւններու, բժշկութեան, իրաւագիտութեան ու իմաստասիրութեան մասին, որոնք շահեկան տեղեկութիւններով լեցուն են, իրենց հեղինակներուն ապրած դարուն ու միջավայրին ըմբռնումներուն համաձայն: Յետոյ, կապ ու առնչութիւն պիտի գտնես նոյն իսկ Արեւմուտքի արուեստներուն ու մշակոյթին եւ Հայկականներուն միջեւ: Ընդունուած է թէ Գոթական կոչուած ոճով շինուած եւրոպական եկեղեցիներու նախատիպարը Հայաստանի մէջ կը գտնուի: Տրդատ անուն

հայ ճարտարապետ մը կառուցած է Պոլսոյ հռչակաւոր Այա Սօֆիա եկեղեցին : Իրաւագէտ մը կրնայ շատ օգտուիլ, եթէ ուսումնասիրէ Մխիթար Գօշի Դատաստանագիրքն եւ հայ իրաւաբանութիւնը : Բժշկական գիրքեր ալ հետաքրքրական են, նոյն մասնագիտութեամբ զբաղողներու համար : Հաստատուած է թէ Եդուարդ ձէնըրի պատուաստի գիւտէն դարեր առաջ, Հայաստանի մէջ կը գործադրուէր պատուաստի նախնական ձեւ մը, մարդէ առ մարդ պատկինումը ծաղիկ հիւանդութեամբ : Հայ նկարչութիւնը, երաժշտութիւնը, թէեւ Արեւելեան եւ Յունական արուեստներէ շատ ինչ առած են, բայց ունին ինքնայատուկ գեղեցիկութիւններ ու գանձեր : Որքան դէպի նախապատմական դարերը ետ երթաս, Հայաստանի ու Արեւմուտքի միջեւ կապը այնքան կը սերտանայ ու կը շեշտուի : Հայ գիւղական երգերն ու եղանակները հաճոյքով լսած ես անշուշտ : Մի՛ դարմանար եթէ ըսեմ թէ անոնցմէ շատերը յարեւմտան գտնուած են դէ՛ Սքանտինաւեաններու մօտ : Հայկական բնատոհմիկ հագուստ - կապուստն անգամ հետաքրքրական կողմեր ունի : ԺԼՐդ. դարո՞ւ նշանաւոր ընկերարան իմաստասէր մը, Ժան Ժագ Ռուսօ, հայկական հին տարազը ամէնէն բարեձեւն ու վայելուչը կը գտնէր այր մարդու համար, եւ ինքն ալ այդպէս կը հագուէր : Գերման գիտնականներ, իրենց ցեղին վերաբերեալ շատ երեւոյթներ ու խնդիրներ լուստարանելու եւ իմանալու համար, յատկապէս կ'ուսանին ու կ'ուսումնասիրեն Հայերէն լեզուն, մշակոյթը, ընկերային նիւթերն եւ կարգուսարքը : Դուն առաւել պարտականութիւն մը չունի՞ս տեղեակ ըլլալու քու արդիւյ պատ-

կանող իրերու, որոնցմէ նաև պիտի օգտուիս անվը-
րէպ: Մինչև անգամ առեւտրական մը, եթէ Հին եւ
Միջին դարերու մէջ Հայաստանի առեւտրական հաղոր-
դակցութեանց եւ Հայ վաճառականներու Պատմութիւ-
նը գիտնայ, տարակոյս չունիմ որ ասկէ շատ օգտակար
դասեր ու տեղեկութիւններ պիտի կրնայ մթերել:

Սակայն չեմ ուզեր որ սխալ հասկնաս զիս:

Ես չեմ ըսեր որ ինչ որ մենք ունինք, պատմու-
թիւն, լեզու, արուեստ, գիտութիւն, գերազանց է քան
ուրիշներունը, թէ Հայ Ազգը մեծ ու նշանաւոր եղած
է, եւ է, ամէն տեսակէտով: Ամենեւին այդպէս մի'
խորհիր ու մեծամիտ ըլլար: Ատկէ ո՛չ քեզի եւ ո՛չ ազ-
գիդ շահ ու օգուտ չկայ: Մենք փոքր ազգ մըն ենք,
շատ տկարութիւններ ունեցած ենք եւ ունինք. բայց,
ինչպէս որ մեր հին պատմագիրներէն մէկը ըսած է,
մեր մէջ ալ արժանաւոր դործեր կատարուած են ու կը
կատարուին: Մեր պարտքն է գիտնալ ասիկա եւ արժե-
ցնել:

20.— ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՂ ԸԼԼԱՅ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆԻ ՀԻՄԸ

Եւ այս գիտակցութեան վրայ պէտք է հիմնուի քու
ազգասիրութիւնդ: Մարդուն աւելի սիրելի չե՞ն իր
հայրն ու մայրը, իր ընտանիքն ու ազգականները, հոգ
չէ որ նիւթապէս համեստ, պարզ ու անուս մարդիկ
ըլլան: Աւելի անուշ չէ՞ իր հայրենի անշուք տունը, ուր
ծնած ու սնած, քալած եւ լեզու ելած է ինք, քան ա-
մէնէն փառաւոր շէնքերն ու ասպարանքները: Դուն ալ,
իբրեւ Հայ, ամէնէն առաջ Ազգիդ սէր կը պարտիս,

որուն զաւակն ես, որմէ ժառանգած ես թերեւս ընտիր ձիրքեր ու յատկութիւններ. սէր, ոչ թէ խօսքով ու ցոյցով, այլ գործքով ու արդեամբ:

Յօժարակամ ի սպաս դիր Ազգիդ բարեոյն քու ի մացական ու նիւթական կարողութիւններդ, ինչքան որ կրնաս առաւելագոյն չափով, եւ ոչ թէ անձնասիրութեանդ գոհացում գտնելու, սլատիւ ու համբաւ շահելու նսլատակաւ, այլ ծառայութեան ոգևով: Ծճմարիտ սէրը ո եւ է ձեռով փոխարինութիւն չ'ակնկալեր, նուիրում ու գոհողութիւն կը սպարտադրէ: Մի՛ վհատիր ու լքանիր, եթէ հանրային կեանքիդ ու գործունէութեանդ մէջ քու ջանքերդ ու անձը չդնահատուին ու չյարգուին, մինչեւ անգամ երբ ըստ քեզ անիրաւ քննադատութիւններ ու վիրաւորական խօսքեր լսես: Ի՛նչ որ եւ ի՛նչքան ալ ընես, միշտ խորհէ որ քու սպարտականութիւնդ կը կատարես, տակաւին ընելիք կը մնայ եւ դուն քու ծառայութիւնդ լրացուցած չես: Թող այդ ներքին վկայութիւնն ու ոգին ըլլան վարձքդ ու գոհացումդ:

Քու տեսութիւններուդ, առաջարկներուդ եւ գործքիդ մասին եղած դիտողութիւնները, սուր ու կծու ընդդիմախօսութիւններն խկ լսէ եւ ընդունէ՛ հանդարտ ու բաց մտքով: Քու սկզբունքներուդ ու համոզումներուդ մէջ ամուր ու հաստատամիտ եղի՛ր. բայց աններող մի՛ ըլլար, մանաւանդ երբեք մի արհամարհե՛ր, յարգէ ուրիշներուն ալ կարծիքը: Ծատ բուռն ու անպատեհ վէճեր, եւ անոնց ցաւալի հետեւանքները, կը խափանուին, եթէ մարդիկ վայրկեան մը խորհին որ իրենց համամիտ չեղողներ ալ կրնան իրաւունք ունենալ: Հակառակ խօսողներու ու գործողներու հանդէպ

հանդուրժողութիւնը համակերպութիւնն է, խելացութիւնն եւ յաճախ քաղաքացիական արիութիւնն է: Իմաստուն մէկը կրնայ հակահառողին փաստերէն, նոյն իսկ իրեն դէմ եղած անարգանքէն օգուտ ու դաս հանել եւ իր արժանավայել ընթացքով զինաթափ ընել ու ամօթահար թողուլ զայն:

Ի՛նչ դիրք ու պաշտօն որ ալ ունենաս հանրային ասպարէզի մէջ, խղճամխտ եղի՛ր: Հայերէն այս բառը շատ խոր ու լեցունկ իմաստ մը ունի: Կը նշանակէ ո՛չ թէ տաք գլուխով կամ չոր ու ցուրտ դատողութեամբ, այլ խղճով մտածել: Ո՛վ որ խղճով կը մտածէ, կը կշռէ ու կը հաշուէ իր խօսքերուն ազդեցութիւնն ու գործերուն հետեւանքը, եւ ո՛ւր որ ու ի՛նչ պարագաներուն երբեւ ալ գտնուի, կը զգուշանայ այնպիսի արտայայտութիւններէ ու ընթացքէ, որոնք եթէ շիտակ իսկ թուին իրեն, կրնան ուրիշները վիրաւորել, կիրքերու բորբոքման ու գրգռութեան տեղի տալ եւ այսպէս, փոխանակ նպաստելու, արդելք ըլլալ ու վնասել այն նըպատակներուն որոնց իրականացման փափաքող է ու հետամուտ կ'ըլլայ: Այս կարգի զգուշաւորութիւնը թուլութիւնն ու անհողութիւնն է՝ ճշմարտութեան եւ սկզբունքներու պաշտպանութեան տեսակէտով: Միշտ արի ու անյողգողդ եղի՛ր այդպիսի պարագաներու մէջ, բայց մի՛ մոռնար որ քու խորհուրդներդ ու տեսակէտներդ լաւագոյնս կրնաս պարզել եւ ընդունիլ տալ՝ էպիանիմ մէջ ամուր մնալով, ձեւերու մէջ փափկանկատ ըլլալով:

Շատեր կը կարծեն թէ երբ ո եւ է առթիւ ու հաստատութեան համար դրամ տան, կամ կազմակերպու-

Թեան մը անդամադրուին եւ նիւթական վճարումներու մէջ չթերանան, լիուլի կատարած կ'ըլլան իրենց ազգային պարտականութիւնները: Ասիկա չիտակ չէ: Դրամական օժանդակութիւնը հարկաւ կարեւոր ու անհրաժեշտ իսկ է, բայց բաւական չէ հանրային գործերու յաջողութեան համար: Հետաքրքրուէ՛, միտք, ժամանակ ու աշխատութիւն տրամադրէ՛ ըստը ազգային կազմակերպութիւններու ու ձեռնարկներու, որոնց յօժարութեամբ դրամ կուտաս: Գիտցիր որ այս կերպով շատ անգամ կրնաս դրամէն աւելի արժէքաւոր հանրային ծառայութիւններ ընել: Գործնականապէս ալ ազգային կեանքէ ու շարժումներէ չես կտրուիր, մասնակից կ'ըլլաս ու կապուած կը մնաս անոնց, եւ քու աշխատութիւններուդ արդիւնքը անձամբ ալ կը տեսնես, կը վայելես ու դո՛ւ կը մնաս:

Ինչպէս անհատական, նոյնպէս ազգային կեանքիդ ու գործունէութեանդ մէջ ալ ուշ դի'ր ու հետեւէ՛ խընայողութեան սկզբունքին: Մեր ազգը վոքք է, բայց իր պէտքերը մեծ են, եւ անապահով ու երբեմն յայտնապէս անստոյգ ձեռնարկներու, ամուլ վէճերու ու խընդիրներու մէջ սպառած ոյժն ու ժամանակը կորուստ է միշտ: Անճնուէր եղի'ր, բայց անհաշիւ մի' ըլլար: Մի' վասնէր միտքդ, եռանդդ ու միջոցներդ՝ գործի վրայ երեւալու, սին ցոյցերու, կամ պարզապէս զգացումներուդ գոհացում գտնելու համար: Նախատեսութեամբ, խորհուրդով ու ծրագրով գործէ՛, եւ բանաւորութեան սահմանին մէջ հոգածու եղիր որ քու, քեզի հետ գործողներու, քու պատկանած կազմակերպու-

Թեանդ աշխատութիւններն ու ծառայութիւնները մեծադոյն չարիով արդիւնաշատ ու օգտակար ըլլան :

Ինքզինքդ ազգասէր ճանչցնելու հոգով, նոյն իսկ արդիւնքը դուն տեսնելու ու վայելելու ակնկալութեամբ ալ, մի՛ գործեր հանրային կեանքիդ մէջ : Ազգաշէն եղի՛ր, արագ արդիւնք մի՛ սպասեր ու յուսարհիմնականը գերադասէ ու հետապնդէ : Քու ջանքերդ, աշխատութիւնդ թող ուշ, բայց լաւադոյն արդիւնքներով պսակուին : Խորհէ ու գործէ, ոչ միայն այսօրուան, այլ վաղուան, յաջորդ սերունդներու համար : Այս է իրական ու արդնուագոյն ծառայութիւնը :

21. — ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԴ ՄԻ՛ ԾԱԾԿԵՐ

Ի՛նչպիսի պարագաներու ներքեւ եւ դիրքի վրայ ալ դանուխ, Հայութիւնդ մի՛ ժխտեր ու ծածկեր, ո եւ է նկատումով ու պատրուակով : Մի՛ օտարացներ անունդ կամ տոհմանունդ, ատիկա Հայութենէ օտարացումիդ ստաջին ու անդարձ քայլը կրնայ ըլլալ : Հայ ըլլալը, հայ անուն կրելը, ամենեւին արդելք չէ յաջողութեան ու յառաջդիմութեան՝ ո եւ է ասպարէզի մէջ, եթէ մէկը ձիրք, կարողութիւն ու արժանիք ունի : Միջազգային դիրքի ու համբաւի տիրացած բազմաթիւ հայ առեւտրականներ, դիւանականներ, ուսուցչապետներ եւ արուեստագէտներ կան, որոնք իրենց հայ անունները կը պահեն նախանձախնդրութեամբ ու պատուով, եւ այս պատճառաւ օտար շրջանակներու մէջ պակաս չեն դնահատուիր, աւելի կը յարգուին : Քանզի, իր ազգութիւնը մերկացող մէկը իր նկարագրին մասին երբեք լաւ սուսուրութիւն չի թողուր պատուախնդիր մարդոց վը

րայ : Քու առանին ու ընկերային կեանքիդ եւ կարգուսարքիդ մէջ ալ, պահէ հայացի բոյրն ու թոյրը, բարքերն ու սովորութիւնները, վայելչապէս պատշաճեցընելով զանոնք միջավայրիդ պայմաններուն եւ արդիական սլահանջներու : Ճաշակի տէր ու կենցաղագէտ մէկը կրնայ այնպէս կարգադրել ու վարուիլ, որ իր օտար ծանօթներուն ու բարեկամներուն ալ հաճելի ու բաղձալի ըլլան իր տան հայկական երեւոյթն ու մթնոլորտը :

22.— ՍԻՐԷՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Հայրենիքը անբաժան է ազգէն, երկուքին սէրը կարելի չէ անջատել իրարմէ : Ճշմարիտ ազգասէրը կ'ըլլայ նաեւ ճշմարիտ հայրենասէր :

Գուն Հայաստան չես ապրիր, բայց կրնաս ու պէտք է որ ապրիս Հայաստանի հետ, ներշնչուիս անոր պատմական անցեալով, յիշատակներով ու տեսիլքով, եւ հրճուիս ու ոգեւորուիս իր վերածնութեամբ ու վերելքով : Սիրէ Հայաստանը՝ առանց պայմանի, անոր երկինքը պայծառ տեսնես թէ ամպոտ : Հաւատա միշտ որ նորածին Հայրենիքը պիտի ապրի, շէննայ ու ծաղկի : Մեր հայրերը դարերով ցանկացին, բայց չկրցան տեսնել այս օրը . դուն բախտաւոր սեպէ ինքզինքդ որ կը տեսնես : Ջանադիր եղի՛ր, իբրեւ առանձնաշնորհում եւ բոլորանուէր սիրով, կատարել քու պարտականութիւնդ Հայաստանի հանդէպ, իր շինութեան ու զարգացման մասնակցելով՝ ի՛նչ կերպով որ կարելի է ու կրնաս : Քու մեծագոյն երջանկութիւնդ համարէ, եթէ կարենաս քար մը դնել եւ ունենալ՝ վերականգնող Հայ Պետութեան շէնքին մէջ :

Հայ Եկեղեցին Հայ Հայրենիքի մէկ մասն է օտար երկինքներու տակ, եւ պահպանակը հայ կենարար աւանդութեանց ու արժէքներու: Անոր անցեալով միայն մի՛ պարծենար, ներկային մասին ալ մտածէ՛: Յիշէ՛ որ մեր Եկեղեցիներուն կամարներուն տակ կենդանի կը մնայ ու կը տեւէ Հայ Շունչն ու կ'ամրանայ Հայ Հոգին: Արդեամբ պահէ կապդ անոր հետ, եւ ի սպաս դիր քու նուիրումդ ու ծառայութիւններդ՝ իր պայծառութեան համար:

Յարատեւ հետեւէ՛, եւ դործնական աշխատութեամբ ու միջոցներով մասնակցէ բոլոր այն ձեռնարկներուն, որոնք կ'ըլլան հայ դպրոցին, ազգային մշակոյթին եւ բարենպատակ հաստատութեանց հողատարութեան եւ արդիւնաւորման համար: Յաճախէ Հայ կական հաւաքոյթներու, շինիչ դասախօսութեանց եւ ժողովներու: Անոնց միջոցաւ թէ՛ ազգային անցուղարձերու ու շարժումներու տեղեակ կ'ըլլաս, եւ թէ՛ շրջման մէջ կը մտնես Հայ ազգակիցներուդ հետ ու կապուած կը մնաս Հայ կեանքին:

Գործօն անդամ եղիր Հ. Բ. Ը. Միութեան, որ իր առաջադրութեամբ ու կազմակերպութեամբ Հայկական միութիւն մըն է, եւ ամուր կապ՝ արտասահմանի այսքան այլազան երկիրներուն մէջ ցրուած Հայութեան միջեւ: Իւրացո՛ւր անոր ազգաշէն նպատակները, եւ ոգեւորուէ՛ անոր հետապնդած հայրենասիրական ուղղութեամբ ու դործունէութեամբ: Այդ կերպով թէ՛ քու ազգային զարգացմանդ կը նպաստես եւ թէ լուազոյն կերպով ծառայած կ'ըլլաս Հայ Ազգին:

Ինչպէս անձիդ ու ընտանիքիդ հետ՝ աղբիդ, աղբիդ հետ ալ՝ ընդհանուր մարդկութեան հանդէպ ընկերային պարտականութիւններ ունիս: Մարդ մը ինքն իր անձին, եւ աղբ մը իր սեփական շրջանակին մէջ միայն չի կրնար սահմանափակուիլ ու ինքն իրմով ապրիլ: Բոլոր մարդիկ ու ժողովուրդներ հասարակաց խնդիրներ ու շահագրգռութիւններ ունին, մանաւանդ մեր ժամանակին մէջ, երբ երկրէ երկիր հաղորդակցութեան միջոցները այնքան շատցած ու արագ են, եւ հեռաւոր աղբեր ու ժողովուրդներ իսկ ա՛յնչպի կախում ունին իրարմէ, որ իրաւամբ կ'ըսուի թէ աշխարհ նեղցած է:

Դիտէ՛ նաեւ, որ ներկայ քաղաքակրթութիւնն եւ յառաջդիմութիւնը, որուն բաղմապիսի առաւելութիւններով ու ճոխութիւններով շրջապատուած ես, մէկ սերունդի ու միակ աղբի մը դործը չէ, անթիւ սերունդներու ու բոլոր աղբերու աշխատութեամբ կերտուած է: Մենք կը վայելենք ինչ որ մեր նախորդները կ'ուտակած ու ժառանգ ձգած են մեզ. մեր ալ պարտքն է՝ այդ ժառանգութեան վրայ բան մը աւելցնել եւ այդպէս փոխանցել մեր յաջորդներուն: Ամէն սերունդ, երբ կ'անցնի, պէտք է արդիւնք մը ու լուսաւոր դիժ մը թողու իր ետին, եւ սերունդի մը պատկանող իւրաքանչիւր մարդ առ այդ ունի իր որոշ պարտքն ու պատասխանատուութիւնը:

Մարդ մը, ո՛րքան ալ ունեւոր ու անկարօտ ըլլայ, չի կրնար գոհ ու բարեբաստիկ սեպել ինքզինք, երբ իր շուրջը չքաւորութիւն, կարօտութիւն ու չարիք կը տի-

րեն: Ըրէ ինչ որ կրնաս, որպէս զի քու շուրջդ բարո-
րութիւն ու հրճուանք սփռես, զուարթ ու խնդում դէմ-
քեր տեսնես: Ատկէ աւելի արժանաւոր ու իրական վա-
յելք չկայ աշխարհի մէջ:

Պարտք ու արիւտթիւն է անողոք ըլլալ ու սլայքար
մղել՝ չարիքին ու չարին, անհատական թէ ընկերային
անիրաւութիւններու ու անիրաւոյններուն դէմ: Նոյն
ատեն սակայն թո՛ղ քու մտքիդ ու սրտիդ տիրական սե-
ւեռակէտը ըլլայ սա սկզբունքը.— Ատելութիւն՝ ոչ մե-
կուն դէմ, սէր ամէնուն համար:

ԲԱՐԻ ԵՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾ եղի՛ր. ասիկա միայն առա-
քինութիւնն է, ճշմարիտ մեծութիւնն է: Թող քու փառքդ
ու երջանկութիւնդ ըլլայ, առանց ակնկալութեան, սխ-
րով յորդող ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԸ քու նմաններուդ, ԱԶ-
ԳԻԴ ԵՆ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ :

Ես աւարտեցի իմ խօսքերս: Հրաժեշտ կու տամ
քեզ, Հա՛յ երիտասարդ, յաջողութիւն մաղթելով քեզ,
քու ընտրած ասպարէզիդ, բոլոր բարի գործերուդ ու
ձեռնարկներուդ, ամբողջ կեանքիդ մէջ:

Ա . Ն . ՆԱԶԱՐ

ՀԱՅԸ ՀԱՅՈՎ ՀԱՅՈՒՆ ՀԱՍԱՐ

Այս է քնարանը Հայկական Բարեգործական
Ընդհանուր Միութեան:

Ազգային համերաշխութեան տեսակէտով,
Հ. Բ. Ը. Միութիւնը այն միակ համազգային
կազմակերպութիւնն է, ուր ամէն դասակարգի,
դաւանանքի եւ հոսանքի Հայեր, անխտիր, կըր-
նան գտնել համագործակցութեան խաղաղ եւ
մաքուր գետին մը, հաւաքաբար եւ եղբայրաբար
նուիրուելու համար ազգապահպանումի եւ հայ-
րենաշինութեան այն բարձր նպատակներուն զոր
կը հետապնդէ այս մեծ Միութիւնը:

ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ Է

Եթէ ամէն գիտակից ու ազգանուէր Հայ իր
լուսման դնէ անոր համազգային գանձանակին մ. ջ,
Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իսկապէս պիտի կրնայ
հրաշքներ գործել յօգուտ հայ բազմակարօտ ժո-
ղովուրդին:

Ամէն Հայ, անխտիր, այր թէ կին, օրօրոցէն
սկսեալ, ըլլա՛յ հարուստ թէ համեստ, կրնայ ան-
դամակցիլ Հայկ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան, վը-

Ճարելով միանուագ մուտքի տուրք մը (անուագն 2 Զուիցերիական ֆրանք կամ համարժէքը) եւ ամսական անդամավճար մը (նուագագոյն 1 Զուից. ֆրանք կամ համարժէքը):

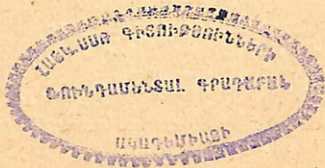
Միութեան հազարաւոր անդամները եւ հարիւրաւոր քարերարները հպարտ են որ իրենց ազգային պարտականութիւնը կատարած են դրականօրէն:

ՅՈՂ ՔՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐԸ ԽՕՍԻՆ

Իր հիմնարկութենէն ի վեր, 15 Ապրիլ 1906, Յ. Բ. Ը. Միութիւնը միշտ 1937 տարուան վերջը զանազան հիմնարկութեանց, ձեռնարկներու եւ նպաստներու յատկացուցած է 918081 Անգլոսկիի աննախընթաց գումարը, որուն 215178 ոսկին միայն Հայաստանի վերաշինութեան, մշակոյթին եւ ներգաղթին համար ծախսած է:

Ահա թէ ի՛նչ ըրած է եւ կ'ընէ Հայկական Ընդհանուր Միութիւնը, հակառակ ամէն տեսակ դժուարութեանց եւ խոչընդոտներու: Իր երախտաւորներուն թիւը կ'անցնի 250,000ը, որբեր, տարազիրներ, աղէտեալներ, հողագործներ, գործաւորներ, ուսանողներ, մտաւորականներ, հիւանդներ, եւն.:

Բաց աստի, շնորհիւ այն անվերապահ վըստահութեան զոր անիկա կրցած է ներշնչել ամէնէն քծախնդիր եւ խստապահանջ քարեգործներուն, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը յաջողած է նաեւ վերոյիշեալ գումարին չափ անագին հիմնադրամներ ալ ապահովել, որ անձեռնմխելի ըլլալով տարեկան կարելոր եկամուտ մը կ'ապահովեն յշտապէս ազգօգուտ նպատակներու:

	Էջ
1.- Մտիկ ըրէ եւ խորհէ	5
2.- Պարտոյն է սիրել ազգոյ	7
3.- Անձնական յաջողութեան հետամուտ եղիր	8
4.- Գտիր եւ արժեցուր յարմարութիւններդ	10
5.- Ամէն աշխատութիւն ազնիւ ու պատուաւոր է	11
6.- Հոգ տար առողջութեանդ	13
7.- Մշակէ եւ զարգացուր միտքդ	14
8.- Միշտ կարդա եւ միշտ սորվէ	15
9.- Շէնշող ու գուարք եղիր եւ գուարնացուր	17
10.- Բարեկրթութեան հրապոյրը	18
11.- Ուրիշներուն շահն ալ մտածէ	20
12.- Ճշդապահ եղիր — Պարտք մի ըներ	21
13.- Խնայէ դրամդ եւ ժամանակդ	23
14.- Ինքզինքիդ ու բոլոր միջոցներուդ վրայ յոյս դիր	24
15.- Ձեռներէցութիւնը պատեհութեանց բանալին է	26
16.- Միշտ դէպի յառաջ ու վեր նայէ	29
17.- Ապրած երկրիդ լաւ քաղաքացի եւ լաւ Հայ եղիր	30
18.- Հայերէնը մի մտնար, սորվէ ու խօսէ	31
19.- Հայագիտութիւնը գործնական արժէք ունի	32
20.- Գիտակցութիւնը բոլոր ըլլայ ազգասիրութեանդ հիմը	35
21.- Հայութիւնդ մի ծածկեր	39
22.- Սիրէ Հայաստանը	40
23.- Ծառայէ ազգային հաստատութեանց	41
24.- Ազգիդ հետ մարդկութեան ալ ծառայէ	42

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0339388

ՉԽԴ
1989

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

Հիմնական կեդրոնատեղի — Լոզան

և վարչական կեդրոնատեղի — Բարիզ

Հայկ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան նպատակն է՝

Ա.— Օժանդակել Հայ Ժողովուրդին և իր Հայրենիքին մտաւոր և բարոյական զարգացման :

Բ.— Օղնել անոնց նիւթական և տնտեսական վիճակին բարելւումն :

Գ.— Քաջալիրել սոյն արդիւնքները յառաջ բերելու ծառայող ամէն ձեռնարկ ու հրատարակութիւն :

ԳԻՆ 3 ՖՐԱՆՍ . ՖՐԱՆՔ

Union Générale Arménienne de Bienfaisance
11, Square Alboni,
PARIS